

De legende van de spierwitte albatros

Jonathan, een oude bootsman op een driemaster klipper, is bezig met wat schiemanswerk in het kabelgat onder het voordek. Het is rustig weer, de wind is gunstig en de ‘Sterre der zee’ deint langzaam op en neer op de lange golfbeweging midden op de oceaan. Naast hem zit het 14-jarige koksmaatje Janus die, zodra als hij maar even de kans ziet, Jonathan opzoekt. De oude bootsman, de verhalenverteller aan boord, neemt nog een paar trekken aan zijn pijp; de pijp die in de ogen van het koksmaatje altijd in de rechtermondhoek van de bootsman hangt. De rook die hij via zijn linkermondhoek wegblaast, stijgt langzaam op tegen de onderkant van het voordek en krult sierlijk aan het einde van het bovendek omhoog de buitenlucht in.

Jonathan schraapt zijn keel en vraagt aan Janus: ‘Luister eens, maatje, ken jij de legende van de spierwitte zeevogel?’ ‘Nee, boots,’ antwoordt het maatje.

‘Dan zal ik jou die legende eens vertellen.

“Het was zo’n jaar of vijftig geleden. Ik was nog maar net droog achter mijn oren, toen wij met de oude bark ‘Maria’ een reis zouden maken van Amsterdam naar Felixstowe, aan de oostkust van Engeland. Het zou een kort reisje worden en daarna zou die oude gammele bark worden gesloopt.

Die ouwe waar ik toen bij voer, kwam van Makkum en wilde altijd even langs huis, voordat wij naar zee gingen. Toen wij het IJ te Amsterdam eenmaal achter ons hadden en met veel moeite Pampus waren gepasseerd, zetten wij koers naar de westkust van Friesland.

Op de Zuiderzee hadden wij bar slecht weer, maar die ouwe wist van geen ophouden. Toen wij voor de haven van Makkum aan het steken waren, waaide het water al uit de zee. De bark had het zwaar op haar laatste reis. Met veel kunst en vliegwerk gingen wij op de rede van Makkum voor anker. Die ouwe werd naar de wal geroeid en kwam de volgende morgen weer aan boord.

Het rookte nog steeds dat het waaide, maar hij besloot toch om anker op te gaan. De wind was gunstig om door te steken en vlak langs het eiland Texel koers te zetten naar de westkust van Engeland. Hij moest verdomd scherp zeilen om het eiland mis te peilen. Maar het lukte, ondanks het hevige kraken van de masten en het tuig.

Het zicht was goed, maar de wind begon aan te trekken tot een fikse najaarsstorm. Wij zaten tegen de winter en het zicht werd tijdens de eerste korte winterse buien steeds slechter. Die ouwe besloot om de bezaan te reven en de twee kluivers weg te halen.

Op dat moment ging het fout, goed fout, maatje. Ik stond samen met de stuurman aan het roer, toen de bezaansmast hevig krakend brak. Er ontstond grote paniek aan dek. De gebroken mast die naar voren viel, rukte verschillende ra’s los van de masten ervoor en de zeilen scheurden als hemden van het lijf tijdens een gevecht op leven en dood. Door al de tuigage die naar beneden kwam, raakten verschillende bemanningsleden gewond en erger.

Ik moest als jochie het roer overnemen, terwijl het schip, door de schamele tuigage die er nog stond en de bezaansmast die half overboord hing, verschrikkelijke halen maakte. Ik was nog onervaren en kreeg af en toe orders van dek geschreeuwd om een bepaalde koers te varen. Het kompas werkte echter niet meer, doordat het kompashuis door delen van de neergestorte mast was beschadigd.

Ik wist niet meer wat ik moest doen. Ik stond met tranen van frustratie en angst in mijn ogen te turen naar het dek, zoekend naar de stuurman. Op dat moment streek er op de rand van het kompashuis een grote, spierwitte albatros neer. Zijn vlerken raakten bijna mijn gezicht.

Ik pakte het stuurrad weer vast, terwijl de vogel mij aankeek met zijn kraalogen. Met zijn vlerk begon hij aan te geven naar welke kant ik roer moest geven. Ik meende zelfs te horen, dat hij ‘zo gaat ie goed, mijn jongen!’ kwetterde. Het was of ik de stem van die ouwe er in

herkende. Dit ging lange tijd zo door. De spierwitte albatros en ik hielden de oude bark op koers.

Nadat de stuurman met de niet-gewonde bemanningsleden alles had gekapt en wat niet meer te repareren was, overboord had gezet, verscheen hij weer op het achterdek. Op datzelfde moment keek de spierwitte albatros mij nog eenmaal aan en leek te knipogen. Hij nam een afzet en vloog weg over de wijde zee.

De wind was inmiddels iets afgenomen en de rust keerde terug aan boord. De oude bark was redelijk op koers te houden met het kleine beetje tuig wat er nog bijstond. De stuurman nam het roer van mij over en vertelde mij voorzichtig dat de kapitein het leven had gelaten. Hij vond ook dat ik maar een uurtje moest gaan liggen. Hij zou het wel even alleen redden.

In mijn kooi hield de aanwezigheid van de spierwitte albatros tijdens de noodsituatie mij wakker. Maar uiteindelijk viel ik toch in slaap.

Toen ik gepord werd, lagen wij voor anker voor de Engelse kust te wachten op een loods.

Nadat de bemanning alles aan dek had opgeruimd, werd het ontzielde lichaam van die ouwe van boord gehaald om een keurige begrafenis aan de wal voor te bereiden.

Eenmaal voor de wal gingen wij allemaal naar de begrafenis. Tijdens deze gebeurtenis cirkelde er een grote witte albatros rond het kerkhof, waarna hij richting zee vloog. Ik bleef de albatros nakijken en voelde, dat er een hand op mijn schouder werd gelegd. Ik keek op in het gezicht van de stuurman.

‘Ja, mijn jongen,’ zo vertelde hij, ‘dat was de ziel van de kapitein. Als er een zeeman op zee sterft, neemt een spierwitte albatros zijn ziel mee. Hij zal tot in de eeuwigheid waken over alle zeelieden die in nood verkeren. Hij zal ze naar veiliger water loodsen. Dit gebeurt al zolang er zeelui zijn en dat zal altijd zo blijven. Onze beschermengelen zijn de spierwitte zeevogels, maatje.’”

Jannes keek de oude boots met open mond aan. Jonathan nam een trekje aan zijn pijp. ‘Ja, ook jij zult ooit kennis maken met een spierwitte albatros, net als ik het al een paar keer heb meegemaakt.’

Op dat moment begon de kok te blèren om zijn maatje. Hij moest aan het werk.

Jonathan glimlachte en knipoogde naar Janus.

‘Ga maar snel, mijn jongen, en vergeet nooit de aanwijzingen van de spierwitte albatros op te volgen. Eens zal hij ook jouw zeemansleven redden.’

De oude boots ging, met de pijp in zijn mond, neuriënd verder met zijn schiemanswerk.